

Bc. Viktorie Ducká

Jazyková charakteristika gibraltarské mluvy yanito/llanito

Oponentský posudek diplomové práce

Autorka předkládané práce si za předmět svého zkoumání zvolila oblast jistě zajímavou, nicméně také velmi málo zmapovanou, totiž mluvu charakteristickou pro relativně malé území na jihu Pyrenejského poloostrova. Při jejím zpracovávání se tak musela potýkat s řadou problémů vycházejících především z malého množství kvalitní sekundární literatury, o níž by se mohla opřít, a musím bohužel konstatovat, že úskalí, která zvolené téma přináší, se autorce překonat nepodařilo.

Práce si klade za cíl podat čtenáři popis různých aspektů souvisejících s llanitem. Předkládaný popis je však bohužel velmi chaotický, práci chybí jasná struktura a především vědecký přístup ke zkoumané problematice.

Po stručné kapitole č. 1, která je úvodem do celé práce a v níž nás autorka seznamuje s důvody, pro které si zvolila dané téma, přichází kapitola druhá, jež nese název „Kulturně-historická východiska“. U podobného typu práce je zcela na místě, že autorka věnuje značnou pozornost historickému aspektu a chce čtenáře seznámit s dějinami gibraltarské oblasti, které se promítají i do specifík llanita. Zařazení této kapitoly je tak zcela v pořádku a informace, jež autorka podává, jsou zajímavé. Zcela nepřijatelný je však v diplomové práci způsob jejího zpracování, kdy autorka cituje jen velmi sporadicky (jaksi výběrově) a není vůbec zřejmé, z jakých zdrojů překládané informace přebírá. Toto je u závěrečné práce v navazujícím magisterském studiu opravdu závažný nedostatek, který není možné ignorovat. V rámci této kapitoly se také poprvé setkáváme s dalším problematickým rysem, který se objevuje napříč celou prací: jedná se o dosti nepřehledné mísení seriózních informací s vlastními dojmy autorky a zajímavostmi týkajícími se Gibraltaru (viz legenda o setrvání Gibraltaru pod správou Velké Británie uvedená na samém konci kapitoly). Tento způsob psaní by byl možná vhodný do popularizačního článku, v diplomové práci však působí nepatřičně.

Kapitola třetí je věnována především teorii vzniku pojmu llanito/yanito. Také tato je bohužel velmi nepřehledná, informace, které autorka předává, působí útržkovitě (naprosto nepochopitelné jsou pro mne např. podkapitoly 3.1.3 a 3.5) a ve svém souhrnu nevytvářejí žádný jasný obraz, který by čtenáře přehledně uvedl do problematiky, a zároveň tak prokázal,

že i sama autorka se v terminologii bezpečně orientuje. Opět se zde v hojně míře setkáváme se zcela nezvládnutým citováním. Problémů je zde hned několik:

- a) v textu jsou zmíněni autoři parafrázované myšlenky, chybí však poznámka pod čarou, která by uvedla konkrétní zdroj citace (viz např. kap. 3.1.1, 3.4)
- b) v poznámce pod čarou je sice uveden odkaz na zdroj, odkud autorka čerpá, jméno autora se však neshoduje se jménem, které je zmíněno v textu (viz kap. 3.1.4), pokud se jedná o citaci převzatou, je nutné toto dostatečně zdůraznit, nicméně nejlepším řešením je pochopitelně přebírání citací se zcela vyhnout a dohledat si vždy původní zdroj
- c) odkaz uvedený v poznámce pod čarou je nejasný a není zřejmé, k jak velké části autorčina textu se vztahuje, kolik informací je převzato odjinud a co je samostatné doplnění autorky (viz např. kap. 3.3)
- d) názory převzaté ze sekundární literatury jsou zcela nepřehledně promíchány s vlastními postřehy autorky, přičemž se bohužel nejedná o samostatné domýšlení a doplnění předložených tezí, nýbrž opět o úvahy vycházející pouze ze subjektivních dojmů a postrádající jakoukoli argumentaci (viz kap. 3.1.3).

V kapitolách 4-5 nás autorka seznamuje se sociolingvistickými otázkami situace na Gibraltaru. Jejich zařazení až za kapitolu 3 považuji za poněkud nelogické a doporučovala bych je přesunout spíše do samého úvodu práce nebo naopak na samotný závěr. Velkou část kapitoly 4 tvoří opět nastínění historických souvislostí, k němuž mám obdobné výtky jako ke kapitole 2. I zde bohužel postrádám přehled zdrojů, s nimiž autorka pracovala, a pečlivost v citování. Není také vhodné uvádět v textu informace typu: „problematikou anglicko-španělského bilingvismu se ve světě zabývá mnoho studií“ (str. 22), aniž by byl následně uveden alespoň krátký přehled některých z nich. Také v této části práce postrádám pečlivější argumentaci a odkazování na zdroje. Např. na str. 22 v pasáži věnované diglosii na Gibraltaru mi není jasné, na jakém základě autorka vyslovuje předkládané teze. Jedná o její subjektivní dojem, nebo se opírá o nějakou studii?

Problematický je pro mne i způsob zpracování těchto kapitol, kde postrádám lepší sepětí informací obecného rázu (vysvětlení termínů jako bilingvismus, diglosie nebo code-switching) se zkoumaným tématem. Schopnost aplikovat obecné poznatky na konkrétní problém je jednou z důležitých schopností, již by mělo psaní diplomové práce ověřit, a této oblasti je tedy při jejím zpracovávání nutno věnovat velkou pozornost. Nechci na tomto místě tvrdit, že by se autorka obecné informace vůbec nepokoušela dát do souvislosti s problematikou llanita, a jsem si také

vědoma toho, že vzhledem k malému množství zdrojů, o které je možné se opřít, se často jedná o úkol velmi náročný, musím však zopakovat, že informace, které autorka podává, jsou roztržité a neopírají se o žádný zdroj, statistická data nebo přímo jazykový materiál, a v závěru tak zůstávají v rovině zcela nepodložených hypotéz. Jako zcela nesrozumitelná se mi pak jeví kap. 5.2, kde opět musím vytknout opomenutý odkaz na práci Nevilla Chipuliny, který je zmíněn. Jaké konkrétní dílo autorka cituje? Dále mi není jasné, odkud autorka přebírá uvedené jazykové příklady. Jsou ze sekundární literatury, nebo je někde zaslechla?

Jako velmi problematickou musím hodnotit také kapitolu 6, která nese název „Charakteristika gibraltarské mluvy“. Vzhledem k zaměření práce i k jejímu názvu by se dle mého názoru mělo jednat o kapitolu zcela stěžejní, která by přehledně představila všechny rysy llanita. Nesmíme dále zapomínat, že předkládaná práce je obhajována na oboru filologickém. Jakkoli je zcela v pořádku zabývat se i historickými a kulturními souvislostmi zkoumaného jevu, analýza lingvistická by měla hrát prim, neboť diplomová práce má mimo jiné prokázat, že autor je schopen využít odborné průpravy, již se mu v rámci studia dostalo, při samostatném výzkumu. Je mi velmi líto, že také k informacím předloženým v této části se proto musím vyjádřit negativně.

Podobně jako tomu bylo v předchozích částech práce, i zde se setkáváme s textem neúplným, který popisuje pouze některé rysy, aniž by je mezi sebou dával do jakékoli souvislosti. Znovu musím vytknout nezvládnutý způsob citování, z něhož není zřejmé, co konkrétně je v textu předmětem parafráze (kap. 6.1, 6.2.3, 6.3.1), chybějící odkazy na zdroj (kap. 6.2.1), případně úplnou absenci odkazů na literaturu, z níž je čerpáno (kap. 6.2.2, 6.3.2). Problematická je i naprostá nereprezentativnost jazykových příkladů, které autorka uvádí (pokud tomu dobře rozumím, jedná se o náhodně odposlechnuté rysy), i citování nepřiliš důvěryhodných blogů (což je ale do jisté míry ospravedlnitelné právě charakterem zkoumaného tématu).

Obdobné výhrady pak musím zopakovat i ke kapitole 7, která má představit existující slovníky llanita. Také zde není v pořádku citování, zdá se, že autorka tyto slovníky neměla vůbec k dispozici a pouze převzala informace o nich z jiného zdroje. Pokud bylo skutečně nemožné se k těmto zdrojům dostat přímo, pak ponechávám na zvážení, zda je vhodné věnovat jim v práci takto rozsáhlý prostor, bylo možná lépe předkládané informace začlenit do jiných kapitol a opět je lépe propojit s ostatním textem.

Relativně rozsáhlá (i vzhledem k jinak nevelkému rozsahu práce) je kapitola 8, kde autorka analyzuje pozornost, jež je llanitu věnována v novinách, televizi a na internetu. Informace, které jsou zde předkládány, opět nepostrádají na zajímavosti, pochybnosti mám spíše o vhodnosti jejich zařazení do diplomové práce. Jedná se o postřehy, které by se opět hodily spíše do blogu o pobytu na Gibraltarů nebo popularizačního článku, nikoli do odborné práce tohoto typu. Věnovat jim sedm stránek z celkových 65 je dle mého názoru přehnané, neboť za nimi nestojí žádný seriózní lingvistický výzkum a opět nejsou prakticky nijak propojené s informacemi předloženými v ostatních kapitolách.

Kapitola 9 je věnována jazykovým a kulturním vlivům, přičemž informace v ní obsažené by se spíše hodily např. do historicky zaměřené kapitoly č. 2. Na tomto místě opět působí nepatřičně a nelogicky. Nemohu než zopakovat, že i zde zcela postrádám přehledný způsob citování a uvádění všech zdrojů, s nimiž se autorka seznámila.

V kapitole 10 se autorka věnuje současné sociolingvistické situaci na Gibraltarů a vyhlídkám do budoucna. Tato část byla zřejmě zamýšlena jako jakási syntéza předchozího bádání. Bohužel ani v tomto případě nebyl záměr naplněn. Autorka opět zapomíná na citace a informace, které předkládá, jsou pouhými domněnkami, které se opírají o subjektivní dojmy a rozhovor s několika mluvčími llanita, přičemž postrádám jakékoli informace o těchto mluvčích, jejich počtu nebo charakteru rozhovoru, jež s nimi autorka vedla.

Opět zcela bez souvislosti s předchozím textem je do práce vložena kap. 11, která komentuje autentické nahrávky dvou mluvčích z oblasti Gibraltarů, jichž se autorka ptala na definici llanita a na jejich názor na něj. Oceňuji zájem autorky a vlastní iniciativu, kterou projevila, a je mi tak opravdu líto, že i zde musím vyslovit řadu kritických komentářů.

Samotná kapitola 11 přináší pouze popis nahrávek, nic dalšího se z ní nedozvíme. Počet respondentů, s nimiž autorka pracovala, je skutečně velmi malý a navíc není vůbec jasné, jaké cíle vlastně autorka těmito rozhovory sledovala, opět se jedná jen o subjektivní dojmy mluvčích bez lingvistického vzdělání, které nepřinášejí nic nového. Pro lepší zpracování této kapitoly by bylo zapotřebí poctivě zpracovat sociolingvistický dotazník, oslovit větší počet respondentů a zcela jasně definovat otázky, na něž by měl poskytnout odpověď. V současné podobě je vypořídací hodnota nahrávek takřka nulová.

Dvanáctá kapitola tvoří závěr celé práce, jedná se však spíše o její stručné shrnutí, což je ale dle mého názoru dáno právě chaotickou povahou celé práce, která prakticky znemožňuje vyvozování jakýchkoli závěrů.

Také po formální stránce mám k práci výhrady, a to zejména v oblasti užívání češtiny. Jsem si vědoma toho, že se nejedná o autorčin rodný jazyk, a je proto vlastně obdivuhodné, nakolik dobře ji ovládá. V práci se nicméně vyskytují chyby v pádech, nepřirozený slovosled apod., které by se daly velmi snadno eliminovat, kdyby byla práce před odevzdání předložena k jazykové revizi jakémukoli rodilému mluvčímu.

Jsem si vědoma toho, že hodnocení, jež zde předkládám, je velmi kritické, a byla bych nerada, aby bylo vnímáno tak, že mým cílem je autorku demotivovat. Právě naopak: oceňuji její zájem o oblast Gibraltarů a odvahu zpracovat takto náročné téma. Veškeré mé předchozí komentáře jsou vedeny především snahou poskytnout přínosnou zpětnou vazbu a konstruktivní kritiku, jíž by mohla využít při práci na nové verzi. Na té současné se bohužel podepsal spěch, s nímž byla pravděpodobně dokončována, je také negativně poznamenána nedostatečnou úvodní přípravou a nepromyšlenou strukturou. Pro další rozpracování tématu tedy autorce doporučuji stanovit si jasný cíl, který bude práce sledovat, i metodologii, jíž za tím účelem využije, pokusit se lépe propojit dílčí informace, které předkládá, omezit na minimum citování méně důvěryhodných zdrojů, zaměřit se na formální stránku práce a především na způsob citování a pokusit se o systematičtější přístup k tématu, který by zároveň lépe reflektoval teoretickou lingvistickou průpravu, jíž by měla disponovat.

Zpracovávané téma je zajímavé a navzdory své velké náročnosti skýtá přeci jen řadu možností pro seriózněji zpracovaný výzkum, který by mohla reflektovat nová a výrazně přepracovaná verze předkládané práce. Ta současná bohužel nesplňuje prakticky žádný z požadavků kladených na studenty navazujícího magisterského studia, nebyla by přijatelná ani jako práce bakalářská, a proto ji *nedoporučuji k obhajobě*.